

**Spomini Pavleta Zibelnika
na predvojno revolucionarno delo**

V policijskih okovih

Buržoazna oblast v stari Jugoslaviji je v letih pred vojno vse močnejše nastopala proti naprednim demokratičnim silam, ki so pod vodstvom Komunistične partije Jugoslavije zahtevale nacionalnih in socialnih pravic. Zlasti je vladajoča buržoazija preganjala člane ilegalne Komunistične partije, uprizarjala proti njim sodne procese, jih zapirala, mučila in odganjala na robijo v taborišča, ki jih je v ta namen gradila. Po poti skozi predvojne policijske zapore in taborišča, ki so jo prehodili mnogi jugoslovanski komunisti, je šel tudi revolucionar in udeleženec narodnoosvobodilnega boja Pavle Zibelnik z ilegalnim imenom Mirko, kasneje Pajo.

• Leta 1933 je imel Pavle Zibelnik-Mirko doma v Dravljah skrito ciklostilno tehniko, ki sta jo postavila skupaj z znanim predvojnim revolucionarjem Oskarjem Kovačičem in tiskala v njej ilegalno partijsko literaturo. Rdeči prapor, letake in drugo. V glavnem sta delala ponoči pri močno zastrti oknih in v strogi ilegali. Pri delu v tehniki je pomagal tudi Stane Mrhar. Kasneje je bil za sodelavca Pavleta Zibelnika določen Tepina Pavle, študent gradbenega oddelka tehniške fakultete v Ljubljani.

• Ko je prišel Zibelnik Pavle 9. novembra 1934 na dogovorjeno javko v Dravljah za Kregarjevo domačijo, je padel v zasedo policije, ki ga je že čakala in planila na njega. Odpeljali so ga na policijo v Šiško (v poslopje, kjer je bila do porušitve v njem gostilna »Urban«), od tu pa na policijo na Bleiweisovo cesto; Pavle se spominja, da je moral tu nekaj ur gledati v močno luč, kar je bila posebna oblika psihičnega mučenja zapornikov. Nato so ga odpeljali v zapor — v samico — ljubljanskega sodišča, kjer je ostal en mesec. Od tu so ga vkljenjenega vozili na zasliševanje nazaj na Bleiweisovo cesto.

• Po enem mesecu mučnih zasliševanj je bil Pavle odpeljan s skupino zapornikov v zapore na otok Ada Ciganlija na Savi pri Beogradu; od tu so jih vedno vkljenjene vozili s čolni preko Save v Beograd na sodišče, kjer so jih spet zasliševali in jim sodili na osnovi

zakona o zaščiti države. Ko so jih odgnali z otoka Ada Ciganlija, so šli še skozi znano mučilnico Glavnjačo. Od tu so jih v začetku februarja 1934 odpremili v Sremsko Mitrovico, zvezane enega poleg drugega, v mrazu in snegu; Pavle se spominja, da je tedaj pihala močna burja, ki so ji onemogli in vkljenjeni jetniki komaj kljubovali.

• V Sremski Mitrovici so jih najprej vse popisali nato pa vrgli v mračne temice, opremljene le z mizo, stolom in kiblo. Ko je posamezni robijaš prišel pred samico, se je moral hitro do golega sleči, nakar ga je paznik porinil v hladen, temen majhen prostor in vrgel za njim taboriščne cape — rjavo »raševno«, kot so rekli robijaškemu oblačilu. Seveda so jih že prej vse obrili in skoraj anatomsko pregledali, da ne bi morda kje skrivali svinčnik ali kak drug pripomoček.

• Tako se je Pavle Zibelnik znašel v Sremski Mitrovici, kjer so bili tudi Boris Kraigher, Pavle Tepina, Srečko Žgajnar in drugi robijaši.

• Ko so robijaši šli na dvorišni sprehod, so morali biti eden za drugim oddaljeni nekaj metrov, v sredini pa je bil paznik, ki ga je moral vsak jetnik pozdraviti, ko je prišel mimo njega; to je bilo posebne vrste poniževanje, katerih pa je bilo v kaznilnici polno na vsakem koraku. Med sprehodom je bilo zapornikom strogo prepovedano govoriti, se smejati ali dajati kakršnokoli opazko. Vsako jutro je paznik odprl samico in prvič ukazal, kar je potem veljalo tudi za naprej: »Nosi kiblu i menjaj vodu!« Hitro je moral vsak jetnik izpolniti ukaz, kajti čas mu je bil pičlo odmerjen; pri tem so se kaznjenci srečavali, vendar brez besed in brez opazk.

• Ko se je Pavletov sosed Srečko Žgajnar nekoč samo malo posmejal, je že dobil dvodnevni zapor v posebni temnici ob kruhu in vodi. Pavle je preživel v samici tri mesece, nakar je bil premeščen v mladinsko zgradbo kaznilnice v Sremski Mitrovici in sicer v sobo, ki so ji rekli »trinajstica«, verjetno po številki trinajst. »Trinajstica« je merila po dolžini oziroma širini 10x5 metrov in je bilo v njej 30 kaznjencev. V omenjeni sobi so bili poleg Pavleta Zibelnika še Franjo Vrunč, Milan Apih, Rade Končar, brata Vili in Slavko Šlander, brata France in Rudi Hribar, Petko Miletič, Srečko Žgajnar in drugi.

• Pod podom v sobi so imeli skrivališče za ilegalno literaturo, napisano na listkih, katero so robijaši z lepo pisavo skrivaj zopet prepisovali in dajali naprej za branje. V sobi so zaporniki tudi med seboj skrivaj razpravljali o različnih aktualnih problemih: o narodnostnem kmečkem, o verskem vprašanju, o politični ekonomiji in o drugih temah.

• Ko so se v sobi, glede na kaznilniški urnik, dogovorili za ilegalni sestanek, je vsak prišel enkrat na vrsto za vodenje razprave o nekem problemu, ki ga je lahko sam izbral ali so se skupno dogovorili. Pavle se teh razprav živo spominja, kako so bile zanimive in koristne za pridobivanje znanja; tedaj je spoznal, kolikolega pomena je za pravilno razumevanje družbeno-ekonomskih dogajanj poznavanje marksistične teorije, katero so tu posredovali robijaši, ki so bili že izkušeni marksisti z bogatim poznavanjem marksistične literature.

• Dolgočasje na robiji nismo poznali niti v samici niti v skupnem zaporu, pripoveduje Pavle Zibelnik, »kajti neprestano smo čas izrabljali za pridobivanje znanja, potrebnega za nadaljnje revolucionarno delovanje«. Kljub strogi izolaciji robijašev posameznih sob, so se le-ti sproti obveščali o najnovejših dogodkih s pomočjo posebnega »telegrafiranja«. To je bil poseben način obveščanja iz sobe v sobo s trkanjem na steno. Princip omenjene »telegrafije« je bil v tem, da so robijaši zaporedje črk razdelili na 5 serij; vsaka serija je imela pri slovenski abecedi po 5 črk, kar je skupno 25 črk. Za prvo serijo je veljal en udarec, za drugo dva, za tretjo tri, za četrto štiri in za peto pet udarcev. Udarcem serije so po kratkem presledku sledili udarci za črke po zaporedju v seriji.

• Tako sta na primer dva udarca na steno z malim presledkom pomenila črko A (prva serija, prva črka), ali pet udarcev, ki jim je po presledku sledilo še pet udarcev, jo pomenilo črko Ž (peta serija, peta črka). Pavle Zibelnik se spominja študenta Borisa Kraigherja, ki je bil zaprt v samici poleg njegove in sta si večkrat tako »telegrafirala« različna sporočila. Ko sta se nekoč zopet tako sporazumevala skozi steno, je planil v Pavletovo samico paznik Plantić in mahnil s sobnimi ključi strahotno po Pavletu; udarjal je ne glede na to, kam je priletelo.

• Po izteku kazni, novembra 1935, so Pavleta Zibelnika vkljenjenega poslali proti Ljubljani s postajama v Slavonskem Brodu in v Zagrebu, kjer so kaznjenci prespali v policijskih zaporih. Ko so ponoči prišli v Slavonski Brod, se je Pavletu čudno zdelo, ker je ob vsakem ležišču celo noč gorela sveča, kot bi kdo umiral. Pa je kmalu zvedel zakaj, ko so se ga lotile stenice, ki jih je bilo na ležišču vse polno.

• Na transportu so Pavletu zaradi tesnih okov močno zatekle roke in čutil je vse večjo bolečino; ko je na zagrebški policiji prosil za zrahljanje okov, so mu to sicer storili, vendar je pri tem dobil krepko zaušnico. Na policiji v Ljubljani so končno Pavletu odstranili okove; bil je zopet prost, telesno oslabiljen od prestalih muk, idejno pa mnogo bolj marksistično oblikovan kot pred odhodom na robijo v Sremsko Mitrovico.

• V naslednjih letih pred vojno je bil Pavle Zibelnik kot komunist še preganjan od policije. Okusil je tudi življenje v taborišču v Medžurečju, kamor ga je odgnala tedanja buržoazna oblast pod pretvezo mobilizacije v vojsko. Leta 1941 pa je bil Pavle Zibelnik-Pajo med prvimi borci-partizani, ki so začeli narodnoosvobodilni boj naših narodov za svobodo.

Po pripovedovanju
Pavla Zibelnika
napisala A. Benedetič

PIONIRJI NA POHODU

Republiški svet za delo s pionirji je v letošnjem letu pripravil pohod pionirjev PO POTEH PRVIH PARTIZANSKIH ENOT IN PARTIZANSKIH AKTIVISTOV OF. Pohod se je začel na Čebinah 24. aprila s srečanjem pionirjev, likovnikov in zgodovinarjev. Svojo pot so pohodniki nadaljevali po številnih slovenskih občinah. Pohod je potekal tudi po naši občini in to pet dni. Pohodne enote so bile sestavljene iz pionirjev, mladincev-pohodnikov, borcev NOV, članov ZRVS in RK in mladincev prostovoljcev TO. Samo v naši občini se je v pohod vključilo 200 pohodnikov-mladincev in pionirjev.

Pohod pionirjev po poteh partizanskih enot in aktivistov OF se je končal v Dražgošah 25. junija z zborom pionirjev Jugoslavije.

Na sliki: mladi pohodniki so se na svoji poti ustavili tudi v kasarni Borisa Kidriča, kjer so si ogledali spominsko sobo Toneta Tomšiča in se seznanili z vojaškim življenjem.